

Dalek polet do morja in potem najtežji del potovanja črez sinjo morsko gladino z vso neznatno močjo šibkega telesca. Kolikrat morajo zapluti male peruti, preden dospó do cilja! Mnogim mladičem bo še težavno to prvo njih potovanje iz domovine v tuje, daljne kraje. Sreča z vami, ljubke, drobne lastovke! Se boste li pač vse vrnile, ko vas pozove pomlad? Dokler bodo prežali hudobni ljudje ob morski obali in trumoma lovili in ubijali ptičice selilke, se marsikatera izmed vas ne povrne več. Zbogom, torej zbogom!

Studenčič:

Kravar.

I.

Bil je vroč popoldan o počitnicah. Vaščani so se razšli na delo, eni na njivo, drugi v seno. Še celo vaški bosopetci, ki so se valjali najrajši v prahu sredi vasi, so jo popihali k potoku pod vasjo. Glej jih, kako že veselo skačejo čez strugo in pehajo drug drugega v vodo! — Sam sem doma. Sedel sem pod domačo lipo, da čitam. Toda ne ugaja mi ta nenavadna tišina, začne se mi zdehati. Da se nekoliko razvedrim, vzamem palico in hajd iz vasi!

Krenem proti smrekovemu gozdu, kjer sem preživel nekdam toliko veselih ur. Imenujem ga le senčnati raj, ker se počutim v njem kakor mogočen kralj na prestolu. Toda Bog vedi, kaj je to — danes ne najdem ondi zaželjenega razvedrila. Žene me naprej, naprej iz gozda po solncu. Opletajo se mi okoli nog brinovi grmovi, pa korakam nezadovoljen sam s

seboj mimo njih. »Da bi bilo že vendar konec teh nadležnih bodačev!« mrmram sam pri sebi in pospešim še bolj korake. Hvala Bogu, zdaj sem na obsežnem travniku!

II.

Res, lep travnik to! Po sredi se vije majhen potok, semintja raste kaka smreka. Pod eno sedi kravar in poganjič, okoli se pa pasejo krave in voli. Kravar poje:

»Didl, didl, dačko,
čednik jezdi mačko,
poganjič kozico
doli pod gorico.«

»Kaj ne, vi studiosus, da znam lepo peti!« me ogovori kravar, ko me zagleda.

»Da, res lepo pojete! Prosim, če bi jo hoteli še enkrat zapeti!«

»O, to pa to,« dé kravar in zažene zopet svoj: didl, didl dačko.

»Kje ste se pa naučili tako lepo peti?« ga nagovorim.

»Na svetu se vse dobi,« mi odvrne. »Ali ste že čuli, da imajo v Kranju vsi vojaki lesene sablje, samo obrst da ima bukovo, k-a-a? No vidite, na svetu se vse dobi in na svetu se vse zgodi. Ali verujete, da je bil ta kravar, ki sedi tukaj pod smreko, enkrat tudi študent?«

»Da, saj ste mi prej zatrdili, da se na svetu vse zgodi, zakaj se ne bi tudi to? Seveda pa le, če so vaše besede resnične!« — »Resnične, vprašate? Oh, pa še tako resnične! Kakor sv. pismo, rečem vam, kakor sv. pismo resnične!« Pa potegne iz levega žepa stekleničko in začne piti.

Bil je vsekakor čuden človek, ta kravar. Na kuštrasti glavi mu je čepel širokokrajen klobuk, kakor Krpanu. Vendar bi si upal trditi, da je imel Krpan primernejšega kakor ta kravar. Prav bi imenoval njegov klobuk vse kaj drugega kakor človeško pokrivalo. Tak je bil kakor mala reta. Tudi je bilo na videz to njegovo pokrivalo iz iste tvarine kakor obrstova sablja v Kranju. Čez in čez je bil prevlečen z mastno tvarino, da bi bil človek res sodil: iz trhlega bukovega lesa je. Vsa druga njegova obleka je bila tudi taka, da ne najdem reči, s katero bi jo primeril. Tak je bil, da bi se ga človek ustrašil, kjerkoli bi ga srečal.

»Če me hočete poslušati, pa vam povem o svojem življenju«, reče zamišljen in potegne še enkrat iz zelenke.

»Prav rad,« mu odvrnem in sedem kraj njega na parobek.

III.

»Ni mi prijetno,« nadaljuje kravar, »spominjati se svoje mladosti, toda povem vam samo zato, da vam bo moja mladost zgled in opomin, kako se mora mlad človek varovati, da ne zaide in ne postane nesrečen za vse svoje življenje, kakor sem jaz.«

»Ko sem bil star osem let, sem imel živo samo še mater. Oče in dve sestri so mi bili pa že umrli, ko sem bil star eno leto. To mi je pripovedovala mati, ko sem posedal zvečer pri nji v kuhinji, in je kuhala večerjo. Večkrat sva se jokala oba za umrlim očetom in ljubima sestrama. Mati je imela majhno posestvo: nekaj njiv, en travnik in dve kravici. Pomagal sem ji pri delu, kolikor sem pač mogel, in zadovoljno sva živela. Nad vse me je imela rada moja mati. Pa tudi jaz njo. Želela je, da bi se izšolal in si tako olajšal

življenje. O tem je izpregovorila tudi z domačim gospodom župnikom, ki jo je še bolj potrdil v njeni želji, češ, da sem res nadarjen, in da lahko z mirno vestjo pričakuje, da bo kdaj kaj poštenega iz mene, če bom ostal le pameten. Prihodnjo jesen sem res prišel v ljubljanske šole. Gospod župnik mi je preskrbel hrano, mati so mi pa plačevali stanovanje. Pridno sem se učil in napredoval v znanju in tudi v modrosti. Nestrpno sem pričakoval vsako leto počitnic, da sem mogel zopet bivati pri ljubi materi in pri skrbnem gospodu župniku. Oh, kako veselje je imel sivi starček z menoj, ko sem mu prinašal vsako leto tako lepa izpričevala iz šole! Moral sem ga obiskati vsaj enkrat vsak dan. Večkrat mi je priletelo tudi kaj v žep, da sem imel za priljubljene mi knjige, ki so bile moje največje veselje.

Leto je potekalo za letom, in jaz sem stopal v šolah od stopinje do stopinje, višje, vedno višje. Bil sem že v četrti šoli. Učil sem se tudi to leto pridno in se malo brigal za neumnosti drugih. Večkrat mi je pa priletela od tovarišev na uho beseda »pustež«. Toda malo sem se zmenil za njo. Hodil sem naprej svojo pot.

Nekoč so me pa vendar premotili, in sem šel z njimi v gostilno. Tam smo pili in kadili pozno v noč. Potem se je to večkrat ponavljalo. Zdelo se mi je sicer grdo in grešno, popivati po gostilnah, toda polagoma sem se privadil. Pohajal sem potem redno po zakajenih krčmah. Denarja sem tudi imel za potrebo, saj sem zaslužil s poučevanjem toliko, da mi je vedno zadostovalo, in še celo drugim sem posojeval.

Proti koncu šolskega leta se mi je pa pripetilo nekaj nerodnega. Bilo je z nami tudi nekaj tujih dijakov. Ko sem čutil v glavi vročino, sem se začel prepirati z njimi. Končno je prikipel prepir tako da-

leč, da smo se začeli celo pretepati. V hudi jezi sem nekoga udaril tako močno, da se mu je pocedila iz ust kri, in par zob sem mu tudi izbil...

Minilo je kmalu potem šolsko leto, in jaz nisem dobil samo sramotnega izpričevala, ampak tudi primerno odhodnico, kjer je bilo zapisano, da se »taki« dijaki ne sprejmejo več. Oh, kaj pa sedaj! To mi je bučalo po glavi, in kakor obseden sem letal semint'a. Več me ne sprejmejo! S potrjim srcem sem odšel domov. Kako bo žalostna ljuba mati, ko bo zvedela to žalostno novico! Kaj pa poreče dobri gospod župnik?

Ko sem prišel domov, sem dobil svojo mater bolno. Nekoliko dni ji nisem nič povedal. Ko me je pa vprašala, kako sem kaj dovršil, sem ji moral priznati svoje žalostno stanje. Oh, kako se je prestrašila, dobra mati! Odslej ni mogla več govoriti. Čez nekaj dni je zatisnila oči. Očital sem si, da sem jo spravil jaz pod zemljo, in postajal sem še bolj otožen. Nič več nisem mogel ne delati, ne jesti. Potikal sem se, klatil okoli, toda nikjer nisem mogel najti miru. Poizkusil sem sicer večkrat, da dobim kako primerno službo, toda ni se mi posrečilo. Začel sem strastno piti in postajal sem vedno nesposobnejši za vsako delo. Sedaj moram pa pasti krave. Ej, to žganjče mi je pa še vedno dober prijatelj, ker mi gasi žejo in tolaži nemirno srce! Pa tudi žganjče mi ne ugasi žeje in ne umiri pekoče vesti. Prevara, prevara je to!«

Nesrečni človek! Koliko upov je podrl sebi in drugim z lahkomišelnim življenjem! Kako bo dajal račun pred Bogom o deseterih talentih, ki jih je prejel, pa zapravil? —

O tem sem razmišljal, ko sem se otožen poslovil od njega.

